

DE ANGVILLA, ET NON-
nihil etiam de Casco.

CAPVT XXXI.

Vocibus anguilla prava sunt, si comedantur.
 Qui physicea non ignorant hac testificantur.
 Casew, anguilla, nimis obsua si comedantur.
 Ni tu sape bibas, & rebibendo bibas.

Anguille.

Anguillam vocibus nocere hoc in loco traditur, idque rationibus tum medicis, tum philosophicis comprobatur. Limosus enim piscis est, crassique & lenti succi, obstructions facit, longiusque à memoratis paulo ante probi pifeis indicijs recedit: quod Galenus etiam in libro de cibis boni & mali succi, cap. 15. in hunc modum scribens attestatur. Anguillæ nunquam boni succi sunt, tamen si puro in humore versentur, nedum in eo qui urbium sordes & purgamenta in se recipit. Idem fere & in lib. de attenuante diæta, c. 6. confirmate videtur: Anguillæ, inquiens, & mollium pars maxima, tamen si carnem habent mollem, quod tamen succo lento & pituitoso abundant, ijs qui salubri victus ratione uti volunt, plusimum est noxia. Pari modo de mustelis quoque, quæ vulgato iam nomine lampetræ dicuntur, sentiendum est. Nam & ipsa nihilo secius quam anguilla plurimum crassi succi gignunt: tamen si parvula lampetræ non perinde maix & periculosa sint. Minore enim, ut sentus ipse iudex est, crassitie & lentore participant. Quo fit ut hi pices, licet non ingratum ori saporem offerant (quod salua tamen eorum reuerentia dictum velim, qui in eorum usu diu perseverant) admodum sint periculosi. Siquidem generatio eorum

in aquis serpentum generationi in terris respon-
det, non sine veneni suspicione. Vnde etiam M.
Varroni libr. 4. de lingua latina nomen habent,
quod anguib; adsimulentur. Atque hac certe
ratione capita & cauda, ac similiter interior spina,
ut quæ venenum in se contineant, nullo mo-
do edenda sunt. Conueniens autem exit ob succi
crassitiam ac lentorem: ut in optimo vino immersa
faci neentur, atque cum iusculo deinde optima-
rum specierum, sicuti ab Apitiana scholæ secta-
toribus solent præparentur: ac primo quidem
duabus ebullitionib; in vino & aqua præbulliat
illisq; reiectis tandem ad perfectionem coquantur.
Vel gela inde in patina fiat, vel pastillatura, vel
a fistura, idq; cum salisamento competenti: in hye-
me quidem cum salisamento viridi, fortibus spe-
ciebus, & vino: in astate vero cum debilibus spe-
ciebus, omphacio & aceto. Commodius tamen ab
eiusmodi pisciû esu abstinetur. Stomacho enim
& renibus sunt inimici sed præcipuum sentiunt
nocementum ex eorû obsoniis qui arenulas min-
gere consueuerunt, quoniã illa anguillari gluti-
no in calculos cogi & adstringi videantur. Pod-
agra quoq; laborantibus manifeste officium, nec
yllis morbis medentur sic ut inique natura fecis-
se videatur, quæ tam suauem refutandis expuen-
disque piscibus indiderit saporem. Medici omni
ex loco omniq; tempore & præsertim circa sol-
stitium anguillas detestantur.

Sequitur deinde, caseum, atq; anguillas pluri-
mum nocere, si comedatur: quod sane de iis quæ
magna mole ingeruntur, intelligendum est. Cau-
sa quidem de caseo supra cap. 7. de anguillis ve-
ro in præsentî capite habentur.

FOBRE-

*Anguilla
colitis.*

*Anguilla
esue calculo-
sis nocens.*

Postremo loco hoc etiam adseritur, nempe prauitatem eorum vberiore ac frequentiore vini potu corrigi atque emendari: quod minime tamen de vino subtili ac penetrante, neque item de eo quod in potus delatui vicem substituitur intelligendum est. Tale namque cum cibus mali succi bibendum non est, quemadmodum 3. 1. doct. 2. c. 8. Auicenna sic ferme scribens diligenter admodum monuit Neque vero cum cibus praei succi, nec antequam illi conficiantur, neque ab eorundem concoctione vinum protinus bibendum est: quippe quod mali chymi cibos in omnia statim corporis exteriora membra, quo fortasse citra vini adminiculum minime penetrassent, non sine sanitatis dispendio secum trahat. Intelligendum igitur de vino forti, non admodum penetrante, quod saepius atque modice commode ciborum permissio nis gratia sumitur. Hoc enim prauitatem eorum corrigit, concoctionem facultatem roborat, frigidisque & phlegmaticos humores concoquendo benignos reddit: quo fit ut ad caetera atque anguillarum, quae exgre admodum conficiuntur, concoctionem non parum proficiat.

Ceterum neque illud silentio hoc loco inuolendum, nempe vinum non in anguillarum modo, sed quorumlibet etiam piscium esu exhibendum: quippe frigidioris humidiorisque temperamentum sunt omnes, adeoque difficilius ob id ipsum conficiuntur, tardiusque transeunt: vino igitur saepius ac modice sumpto facile emendantur, adque *mutu dicitur* perducuntur. Hinc non temere haecenus hoc usurpatum est: Ex piscibus viuos quidem aqua foueri, mortuos vero vino condiri oportere,

BONA VALETVDINE.

199

DE CIBI POTVSQVE IN,
prandio atque cœna permissione,
siue alteratione.

CAPVT XXXII.

Inter prandendum sit sepe parumq; bibendum,
Si sanæ œnæ, molle sit atq; nouum.

Hic duo traduntur præcepta.

Primum, de cibi potusq; in prandio atq; cœna permissione siue alteratione. Inter prandendum namque cœnandumæ inuicem modo edendum modo bibendum est, ac ne id quidem large & copiose, sed sepe potius & parce. Neque enim iumenta nobis in hoc imitanda sunt, quæ tum demum bibunt cum cibo exatarrata fuerint: sed potio subinde interponenda est, quoniã cibûs permissione potiois mollior reditus per membra nutritioni deseruientia facilius peruehitur.

Atq; hic notandum, triplicem à Medicis constitui potum; ac primum quidem permixtium vocari, quod vna nimirum cum cibis ingeratur: alterum de latium, quod concoctione in ventre iam confecta, & absoluta, in hepate vero inchoata, vt cibi penetrationem adiuuet, exhibeatur: tertium vero sitis sedatiuum, quo in explenda siti utimur. Quæ igitur de potu hoc loco traduntur, ea de permixtuo accipienda sunt. Hic enim interponi sepius ac permisceri cibis debet, neq; ad finem prandii vel cœnæ, siue dum sitis segeat (saluo tamen aliorum iudicio) differendus est. Imo vero crebrius etiam ab illis assumi debet, qui cibis actu vel potentia siccoribus vescuntur, quiq; vehementius sese atq; immo-

Potus testis.

Permixtium.

N dera

deratius exercendo secum panem vorant, non tamen copiose, ne concoctio impediatur. Simile enim quiddam succederet, quale aquam in lebetem feruentem sapius large & copiose infundentibus solet: quippe caloris vis in eoque habetur.

Sedatius.

Sitis autem sedatius potus circa prandii vel coenae finem natura congruere magis videtur: tunc enim ob calidi sicciq; cibi a situationē vera sitis urget. Namque verisimile non est eodem ac breui temporis momento infestari, naturam esurie sitique simul, eo quod hac irritetur à calore, illa stimuletur à frigore interno. Estque hic potus augendus, vel minuendus, prout ipsa sitis expostulat.

Delatius.

Atque delatius prima coctione iam peracta, atq; etiam paulo ante quam aliud quippiam edatur, propinandus est: praesertim cum prius ingestus cibus consistentia fuerit crassior: neque differendus est, dum sitis oboritur. Ventriculum enim ad reliquum suscipiendum cibum reddit expeditiorem, ac eorum etiam quae in ventriculo continentur distributionem ad hepar plurimum iuvat. Non tamen immoderatus coabutendus est, ut mature concoqui possit. Siquidem inconcoctus ad hepar non transit. Quod verum utique erit, si in delatiui locum non substituaturs aqua. In illa enim necesse non est ut concoctio expectetur, priusquam ad hepar transeat. Rationabiliter vero in potu delatino, ceu etiam in permixtione, non aqua, sed vinum propinari debet, aut aliud quiddam, quod vino sit *αιναλογον*, veluti cereuisia, *πειλιταρον*, aut ex cerevis vel malis, aut simili quopiam fructus generis:

nerere confecta potiones : quibus tamen omnib;
vinum est præferendum. Facile enim efficit a-
limenti in omnia membra distributionem: vnde
non inepte, *ἄρχημα τῆς ἀποφῆς* ab Hippocrate nũ-
cupatur, vt copiose admodum supra capite 15. &
27. ostendimus.

Sed quia de comoda cibi potusque permi-
ssione satis iam diximus, illud minime omittẽ-
dum est, quod nõnullis vt rectum placere video,
nempe vt iuxta crassiore, sicciorem & frigidio-
rem cibum de vtroq; potu tam delatino, quam
permixtuo largius assumamus: & vt rursus cir-
ca calidiorẽ, subtiliorẽ atq; humidiorẽ, par-
cius. Et iterum vt vinum subtile valensque cum
cibo natura crasso, duro ac frigido bibamus: & e-
diuerso calidioribus concoctioniq; magis parens
cibus vinum debilius adiungamus. Quæ
ratio si stabit, valentiore vino iuxta carnem vte-
mur bubulam, quam pullorum gallinaceorum:
itemq; iuxta pisces, quam carnes animalium ter-
restrium.

Secundum præceptum de ouis erat, nempe vt
recentia ac mollia ingeramus: cuius ratio red-
dita est supra, cap. 8.

DE PISIS.

CAPVT XXXIII.

Pisum laudandum nunc sumpsimus ac reprobandum.

Est inflatuuum cum pellibus, atq; notiuum,

Tellibus ablati, sunt bona pisa sat is.

Inquisitione dignum videtur, quod de pisis *Tisa,*
hoc loco traditur, nempe ipsa laudem mereri
quandoque, nonnunquam vero & vituperium.
Vbi scire ante omnia conuenit, pisa duas habe-

re facultates, adstrictoriam nimirum & purgatoriam: quarum hæc certe in ipsorum velut carne est, illa vero in corticibus. Laudantur igitur quæ adempto cortice mandantur: culpantur quæ non decorticata ingeruntur. Priore enim modo sumpta, vt in diætiis vniuersalibus Isaacus id ipsum confirmat, ventrem subducunt: altero vero magis condensant & adstringunt, plurimumq; flatulenti spiritus pariunt, ita vt pugna quædam ac tormina in intestinis excitentur, purgatoria quidem facultate succum excernere volente, adstrictoria vero retinente: hincq. intus affligitur natura, ab utroq; horum diuexata. Porro si pisa cortice spoliata mandantur, tunc purgatoriam actioni maxime conferunt. Quod de pisibus hic dicitur, idem de omnibus ferme leguminibus, puta fabis, lentibus, phaseolis, & si qua sunt similia, præcipue tamen corticem habeatibus crassiore, vt de fabis & ciceribus nigris, intelligendum est. Hac namq; ratione legumina omnia, quemadmodum lib. 4. de vict. rat. in morb. acut. aphorif 93. Hippocrates attestatur, flatuosa sunt, & cruda, & cocta, & fricta & macerata, & viridja. Cortex præterea in omnibus peiorem generat succum, quam quæ ipsorum velut caro est. In pisorum genere reperiuntur quædam alba & rotunda, cortice tenui, leui ac fragili, quæ tametsi vna cum corticibus innoxie mædi queant, præstat tamen vt decorticentur. Legumina viridia adhuc & nondum exacte matura valde tenuem habent corticem, ac minus ipsis discrimen inest, quo ad corticem saltem & carnem attinet, faciliusq; concoquantur: quare ea nonnulli sanis corporibus, quam matura atq; excicata

eata magis conuenire arbitrati sunt: quod tamē à veritate alienum videtur. Nam ea admodum esse excrementitia substantia & corruptioni magis obnoxia constat: quo fit vt à sanis non vsque quaq; citra noxam sumi queant. Hoc tamen negari non potest, quod matura & exiccata cum ab extremis corticibus purgata fuerint, ad victus salubris rationem, quam recentia non decorticata accommodatiora sunt: & è diuerso viridia, quam exiccata cortice non spoliata. Porro cum omnium leguminum substantia inflet, concoctioni renitatur, crassiq; & prau: succi alimentū in corpus diffundat: merito à victus salubris ratione excluditur. Brodium tamen siue insculum eorum, eo quod flatum cum omni & alimenti & concoctionis prauitate deponat, ventrem subducatur, urinam cieat, venarum atq; viscerum obstructions amoliat, adeoque ad vasorum etiam, quæ colatoria vulgo vocantur, nempe hepatis, renum & vesicæ emundationem sit efficacissimum, non parum commoditatis in visus salubris ratione habere dignoscitur. Cuius proinde vsus ieiuniorum tempore, quando crassis atq; obstruentibus vtimur cibis, frequentiore esse conuenit. Multiplex porro ac varius hominibus leguminum vsus esse solet. Nonnulli enim cum salsis carnibus esirant: quem modum Galenus libr. 1. cap. 2. de aliment facultate non probat. Nam hæ quoque sanguinem crassorem & melancholicum magis generant. Quapropter non est his copiosius vtendum, & maxime si cui corpus sit aut melancholicum, aut crasso vel prauo succo abundet. Pessime autem soci diuitibus legumina sapa apparant: quando-

N 3 qui

quidem legumina haudquaquam incrassantibus
 mitionem postulant, sed humidorum potius,
 & quæ ipsorum crassitiam incidant. Quibus ve-
 ro sapa commiscetur, iecoris obstructions solent
 gignere. viscerisq; huius ac lienis inflammatio-
 nes inaugent, nisi melle addito meliora fiant.
 Perspicuum autem est, quod & scirrhosos visce-
 ris vtriusq; affectus sapa exacerbat. Vt autem le-
 gumina esui accommodatiora fiant, magis nutri-
 triant, & crassum prauumq; succum amittant,
 in hunc fere modum coquenda veniunt: Sub no-
 ctam in aquam feruentem infundantur, ac pri-
 mo quidem manibus diutule confricentur, ut à
 cortice separentur, deinde per totam noctem in
 eadem macerentur, sequenti vero die duabus
 vel tribus ebullitionibus in eodem liquore, dū
 tertia quartave aquæ portio absumatur, perco-
 quantur. Aquam autem adhibere oportet leuis-
 simam, ceu pluuialem. Nam & hac citius coquē-
 tur & molliora euadent, & concoctioni minus
 facessent negotii. Ius decocti colo tandem trāf-
 fundendum, & ad vsus reservandum. De quo
 ubi & quantum cuique libuerit, accipiendum,
 cumq; cinnamomo denuo & croco temperan-
 dum ad lentum ignem. Hoc enim pacto terre-
 am naturam magna ex parte deponet. Nonnulli
 duas partes zinziberis, vnam piperis, aliquantū
 etiam cymini adjiciunt, quo facilius secedat: ad
 extremum aliquid aceti viniue, & butyri admi-
 scent, atque vnica iterum ebullitione coquant,
 spumā interea diligenter auferentes. Quod qui-
 dem in principio refectiois potissimum sumē-
 dum illud postremo minime pratereundum,
 quod brodium siue iusculum cicerum & piso-
 rum

Reserua cocti.

rum alborum multo fit praestantius, & humanae naturae accommodatius, quemadmodum & tota eorum substantia.

DE LACTE TABIDORVM.
CAPVT XXXIV.

Lactis *Φθιστικῆς* sanum caprinum* postque camelum, * al. pisicam
Ac nutritiuum plus omnibus est asinum. melinum.

Plus nutritiuum vaccinum si. & ouinum:

Adfit si febris caput & doceat frigidum est.

Hic praecipua quaedam traduntur de electio- *Lactis ele-*
re lactis genere, quatenus videlicet *Φθιστικῆς. Stro.*

hoc est, tabidis, emaciatis, hectica febre laboran-
tibus, & quomodocumque consumptis sit condu-
cturum. Cibi enim his ipsis, quod calorem na-
tium imbecillum obtineant, concoctu faciles
conueniunt: boni item ac multi alimenti, ut cor-
pus emaciatum instaurent: sed liquidi & tenues,
ut vltas, ob siccitatem contractus facilius subeant
& penetrent: ob febrim quoque refrigerent non-
nihil, & ob viceris saniam detergant, & ob so-
lutionem continui, glutinent. Quas dotes omnes
habet lac: facile enim coquitur, ac inter omnia
quae alimēti gratia sumimus, lac butyro & caseo
multum nutrit: optimum optimi est succi, sero
casei & butyri liquidum & subfrigidum est, ut
lib. 5. cap. 20. & lib. 10. ca. 7. de simp. medic. facul.
terget sapore dulci butyroscē substantiae & acri-
monia serj glutinat caseo & eodem ac butyro est
emplasticum. Quapropter nonnulli, Galeno in
libro de cibis boni & mali succi, cap. 9. teste, pal-
monis viceribus affectus potione tantum lactis
curari putant, antea scilicet quam ea ipsa vlcera
amplientur, callosaque fiant,

N 4

Ac

Lac aspri-
uum,

Ac primum quidem præceptum est de lacte asprino, quod vile esse phthificis, Auicenna lib. 2. Cano. cap. 442. & 1. 4. tract. 3. cap. 6. confirmat. Neque id sane iniuria: siquidem inter cætera lactis genera moderate se habet, cum non admodum pingue crassumq; sit: ob id medium quoque esse censetur, quod in corporibus nostris præstat.

3. Cano. cap.
442. & 14.
3. Tract. 4.
cap. 15.

Secundum de camelino, quod illo tenuius est, ferosiq; humoris magis particeps: quo fit ut minus tum nutriat, tum emaciaris conferat, Mydrops tamen, & quibus hepar male affectum est, non parum commoditatis adfert, præsertim si fuerit cameli supetrise enixæ, Eo namque hepar si quid Auicennæ credimus, reficitur atque iustauratur.

Ab. vand.
Tract. 1. b.
22. cap. 4.

Lac mulie-
bre.

Tertium de asinino: Asinæ namque inter cætera brutorum genera lac præbent ad propositos affectus accommodatissimum: quippe cum tenuissimum sit, & minime coaguletur, & quoquo versus ocysime in corpus digeratur, quemadmodum elegantissime libro 7. method. medendi capite 6. à Galeno scribitur: Quod Auicenna quoque 1. 4. tract. 3. capite sexto confirmat: Non est, inquit, lac post muliebrem, quod hæcticis & que conferat, ac asinum hæcticam enim, siquidem curabilis fuerit, ad plenum curat. Sed præ cæteris lac muliebrem, tanquam naturæ eiusdem, & humano corpori familiarissimum, ab aliis Medicis, præcipueq; ab Herodoto & Euriphonte ad rabidos affectus celebratur. Quoniã enim cæteris est subtilius frigidius & humidius, citius concoquitur, velocius penetrat, & melius nutrit, Sumendum autem quoduis horum ma-

BC

ne ieiunis, horis tribus aut quatuor ante cibum, vnc. quatuor primum; & has si recte confecerit, die sequenti quinque, sex vncias & sic diebus cōsequentibus auctum; si bene concoquat, vsq; ad libram vnam. Quatenus enim vires augeti cernimus, eatenus nos quoq; cibis adiiciemus. Sumat autem patiens ex mammilla, aut minimum diu extra propria conceptacula moratum (illic enim & sanguis & semen prōptissime corrumpitur) per se, aut cum pauco melle vel saccharo & sale, ne in vētriculo acescat. A lacte hausto non dormiat, ne corrumpatur, nec corpus exercoat motu ac frictione, ne crudum lac in corpus trahatur.

Ceterum silentio prætereundum hoc loco non est, quod non semper lac muliebre aut afinum phthificis prosit: imo vero lac acidum, siue ebutyratum ab ipsis in certis quibusdam casibus conuenientius adsumitur. Et primo quidem quando cum phthisi fluxus ventris simul infestat. Deinde cum metus est, ne in ventriculo coaguletur, vel ardor adest vehementis febris, aut ventriculus suapte natura biliosus existit, vt in quo lac nullo negotio in bilem trāseat. Quinetiam quando phthisi febris coniungitur putrida, & multæ in inferioribus partibus sunt obstructions. Lac enim acidum cohibet & adstringit aluum, neq; facile in bilem conuertitur: quippe cui butyrum, quo prompte accendi poterat, ademptum sit; eadem ratione nec in putrida facile putrescit. Præterea cum immundus ac sordidus est ventriculus: in eiusmodi enim ventriculo lac promptissime corrumpitur. Porro vero cum phthificus lac integrum & dul-

et abominatur, ab acido autem sine ebutyrato non omnino abhorret. Sed de his omnibus copiose admodum Hieronymus Cardanus libro secundo Contradictentium, Tract. 4. Contradict. 1. & Conciliator differentia 194.

Lac vacci-
11677.

Quartum de lacte vaccino: quod ut inter cetera lactis genera crassius ac pinguius inuenitur, ita alere etiam magis putandum est. Atq; hinc sane Rhazes lib. 3. cap. 15. ad Almanso. sic ferme de eo scriptum reliquit: Lac vaccinum quorumlibet aliorum animalium Lacte crassius iudicatur, atq; ob id corporis molem & obesitatem adipisci volentibus accommodatissimum habetur. His amplius Auicenna lib. 2. Cano. cap. 442. hoc quoq; addendum putauit: Nempe lac cuiuslibet animalis, cuius foetus eandem in utero matrem cum homine ducat, id est, per nouem menses, humano lacti esse maxime conforme: illud vero quod sit animalis, cuius imprægnatio quam mulieris diuturnior sit, esse deterius: quo fit ut cum vacca nouem mensibus vitulum ferat, lac eius humano maxime conforme, atq; ob id optimum quoq; habeatur.

Quintum de lacte ouino: hoc, quod ad consentiam quidem & nutrimentum attinet, ad vaccinum quodammodo accedit.

Sextum de lacte vitando in febribus putridis, & dolore capitis: cuius rei causa adsignata sunt supra, cap. 7.

DE BUTYRO.

CAPVT XXXV.

L Enit & humectat, soluit sine febre butyrum.
Tres butyri proprietates hic referuntur.

Prima

Primo, cum doloris sedatione lenit & maturat: Siquidem temperate calidum est, & natura pingue atq; oleosum, facultatisq; concoquentis, paulum habens etiam digerendi potentia, in mediis nimirum corporibus secundum duritiem & molliem. Bubonas igitur & paritidas inuat, gingiuas extenuat, & praesertim in infantibus dentientibus, item humores in pectore ac pulmone si xos linetu concoquit.

Secundo, humectat, ex meliore namque lactis essentia constat. Quemadmodum ergo lacti, unde se iunctum est, humectandi vis inest, ita & butyro inesse oportet.

Tertio vero soluit, largius enim sumptum, cum ob suae substantiae lubricitatem, tum ob communem omnium ciborum humidorum rationem, qui scilicet citra adstrictionem sunt humidi, facile per ventrem subit. Sed febricitantibus & calidioribus naturis non aeque ut aliis conuenit: ipsis enim in flauam bilem conuertitur.

Illud porro nosse hoc loco utile est, quod butyrum ob superabundantem & humiditatem & pinguitudinem in alimentis, vltu praesertim immoderatiore, expetendum non est. Ventriculus enim resupinat ac subuertit, & ad vomitum incitat. Neq; vero vltimo post alios cibos loco ingerere conuenit, quippe cum humidum sit ac lubricum facileq; subduci queat, in superficie natans corrumpitur, atque ob hoc ipsum ante alios cibos sumendum est. Ita enim citius subducitur, & aliis cibis viam munit. Quocunq; oleo magis tum nutrit, tum cibos condit: quo fiet obsonis additum olei atq; adipis vicem merito penset. Vnice tamen hoc temper cauendum
ne

*Butyri propri
states tres.*

ne vsus eius sit immoderatus, neve in ventriculo accendatur. Pinguia enim inflammata, quemadmodum in maiori praxi tract. 6. cap. 15. rub. 4. Ioannes Michael Sanoarola scriptum reliquit, in melancholiam adustam transeunt, ex qua lepra deinceps generatur. Quo fit, inquit ille, vt ob nimiam Butyri vsuum multi leprosi in Germania reperiantur. Recens etiam butyrum contra bestias quæ virus eiaculantur, venenaque & foetis illitum, & per os assumptum efficax est: ab aspidem enim percussis vtilissime imponitur, & in pestilenti aeris constitutione quotidie cum puri panis tribus aut quatuor belis mane ab ieiunis deuoratum, mirifice ad sanos ab infectione præseruandos confert. Plura de butyro Dioscorides libro 2. capite 62. Galenus libro 10. capite 10. de simpl. med. facult. Paulus Aegineta libro 7. Simeon Sethi in Syntag. & Aucenzoar, Tract. 1. cap. 4. lib. 3. Theysr.

DE SERO.

CAPVT XXXVI.

Incidit, lauat, penetrat, mundat quoq; serum.

Hic agitur de facultatibus Sero, quod laetis aquosa est substantia. Hoc (vt libro secundo di. fin. & 1. capite 9. de med. simpl. purgan. Mesues inquit) excalefacit atq; siccat ordine primo completo, & vsq; ad secundum. Quinetiam attenuat, abluat, abstergit, & nitrosa qua refertum est facultate, alium absq; aliqua mordacitate leniter subducit. Bilem tum flauam tum atram ab exactis humoribus genitam deicit: quo fit vt mirifice conferat maniacis & melancholicis. Præstat item ad viscerum infarctus, & morbis

ende

Indeprouenientibus opitulatur: nimirum aqua
intercute laborantibus, felle suffulis & lienosis.
Datur vtiliter febrientibus ex bile, & viscerum
ac vasorum obstructionibus. Cōpetit etiamnum
vitiis in cute à bile & perustis humoribus emer-
gētibus Quare lichenibus, vitiliginibus, alphis,
psoriasis, leprisq; admodum cōuenit. Hęc ille. Co-
mitialibus quoq; atq; iis qui ob potētis vini lar-
giorem potum male habent, auxilium præstat.
Plura Dioscorides lib. 2. cap. 60. Galenus lib. 10.
de simpl. med. facult. cap. 3. Rhazes lib. 3. ad Al-
man. cap. 15. & Auicenna 2. Cano. cap. 442.

DE CASEO.

CAPVT XXXVII.

Caseus est gelidus, siccus, crassus, quoque durus,
Caseus & panis sunt optima sercibe sanæ.
Si non sunt sanæ, tunc hunc ne iungito panis.

Duo hoc loco peraguntur. Pr. mo quatuor refes-
runtur facultates Casei. Quatu prima est, ipsum
esse gelidum, id est, temperaturā frigidam: quod
intelligi debet de recente ac molli qui frigidus
& humidus, & non de vetere, qui calidus & sic-
cus est. Atq; huius sane rei grauissimum habeo
testem Paulum Aeginetam, qui lib. 7. sic ait:
Caseus recens compactus & mollis repulsoriam
vim habet, leniter perfrigerans. Quæ etiam de
eo intelligi potest, qui conficitur ex sola lactis
coagulatione, absq; vlla alterius rei commixtio-
ne. Reperitur enim qui ob aromaton quorum-
dam ac odoratarum herbarum admissionem a-
rior & calidior euasent & ob id linguam vellit
et atq; ventriculum excalefacit. Talis autem
colore potissimum viridis existit, qui si maiore
paulo

paulo mole ingeratur, corpus vehementer exurrit. Secunda est, caseum stipare, hoc est, adstringere ac cohibere aluum, quod maxime solet prestatere verus, cui multum coaguli admixtum est. Tertia est, ipsum esse crassum, quod est, crassos generare humores, idque nullo excepto. Omnis enim caseus fit ex crassiore & terrestri magis cuiuslibet lactis substantia, admixto coagulo, & expresso inde sero. Quarta est, Caseum esse durū. i. agre & concoqui, & aluo discedere: nimirum propter succum crassiozem.

Secundo deinde loco hoc etiam adseritur: nempe caseum parua mole cum pane sumptum optimum sanis hominibus esse cibum, quippe qui panis admixtione concoctu reddatur facilius: cum alioqui per se sumptus admodum ob concoctionis tarditatem offendat. Agrotantibus vero, propterea quod neq; ad concoctionem, ut dictum est, neq; ad mouendam vrinam, neque ad ciendam aluum, neq; ad succi deniq. probitatem quicquam boni confert, omnino fugiendus est. Plura de hoc supra cap. 7. & 9.

CASEVS DE SE IP SO.

Ignari Medici me dicunt esse nocuum,
Et tamen ignorant, cur nocuena feram.
Expertus reor esse ratum, quia commoditate
Languenti stomacho caseus addit opem.
Caseus ante cibum confert, si desinat aluum,
Si constipetur, terminet ille dapes.
Qui physice non ignorant, hæc testificantur.

In prioribus duodus versibus *Ἐστὶν τοῦ νοσίου*
est fingitur enim caseus se ipsum aduersus malignos vicinos aut vituperatores defendere: *Ἰ*
gnarij.

gnari, inquit, Medici, dicunt me nocivum esse; quū ipsi tamē ignorent causam, cur humanę naturę nocere dicar. Allusum autem videtur ad illud, quod ab Hippocrate in libro de veteri medicina scriptum est in hunc modum:

Atqui, inquit, mihi necessarium esse videtur, vt omnis Medicus de natura sciat, & omni studio annitatur vt cognoscat (si modo aliquid eorum quę fieri debent, recte præstare velit) quidnam sit homo ad ea quę comeduntur ac bibuntur comparatus, & quid cuique ab vnoquoque contingat & accidat. Nec simpliciter tantum sic existimet oportet, quod malum edulium est caseus, quia dolorem afferat repleto ex ipso, sed etiam sciat, quem dolorem afferat, & propter quid, & cui parti intra hominem existenti incommodus existat. Quandoquidem & multa alia esculēta ac poculenta, quę natura mala sunt, hominem tamen non eodem modo afficiunt. Exempli causa: Vinum meracum, si multum bibatur, hominem aliquo modo debilem reddit: & omnes qui viderint, hoc fatentur, & cognoscunt hanc esse vini vim, & vinum causam esse. Quinetiam in quas hominis partes maxime agat nouimus. Talem proinde veritatē in aliis quoque apparere volo. Ergo caseus (quandoquidem hunc in exemplum assumpsi) non omnes homines lædit: sed sunt qui ex ipso repleti ne tantillum quidem offendantur, imo gracilibus mirabiliter etiam conferre perhibetur. Sunt autem alii, qui eo sumpto difficulter à noxa liberantur. Horum igitur naturę differunt. Differunt autem secundum hoc, quoniam id quod in corpore caseo est contrarium, à caseo excitatur & com-

mouetur, in iis quibus eiusmodi humor multus
existit: & quanto potentior hic est, tanto peius il-
los habere rationi consentaneum est. Quod si
tori humanæ naturæ inimicus esset, omnes utiq;
laderet. Eam ergo differentiam si quis nonisset,
non incurreret profecto, neque pateretur ista.
Hactenus Hippocrates.

Secundo deinde loco datur recensentur utilitates
ab ingesto caseo. Quarum prima quidem est, i-
psam debilitatem abscindere stomachi: vbi sci-
endum tamen, quod non quilibet statim caseus
eius subueniat stomacho (casei siquidē in cer-
tis quibusdam casibus omnes ex æquo nocent,
stomacho nimirum rara textura, ac illi quoque
qui ex longa ægritudine adhuc debilis se colligit)
sed recens, mollis, ac pauci lentoris particeps,
quemadmodum lib. 3. ad Almam. capite 15. Rha-
zes testatur: calido atq. sicco stomacho apprime
confert: exustionem enim, caliditatem & siccita-
tatem eius, frigiditatis ac humiditatis ratione,
reprimat & emendat. Contra vero eidem vetus
admodum & aeris, cuiq; multum coaguli inie-
ctum est manifeste officit. Stomacho autem cuius
pelliculis multa infarta sunt phlegmata, plu-
rimum confert caseus qui inueterauit, & ob id
quam prior acior atq. ardentior euasit: phlegma-
ta enim acrimonia sua incidit, abstergit, & infra
subducit. Rursus vero recens ac mollis huic ma-
xime nocet.

Secunda est, caseum priori loco exhibendum
iis, quibus venter maiorem in modum soluitur:
posteriori vero quibus idem ob imbecillitatem
non respondet. In vniuersum namq; adstringen-
tia, si prius aut aliud cibum aut edantur, aut
bis

bibantur, a suum comprimunt. Quibus autem ob imbecillitatem venter non responder, ii molliendi virtute prædita, nempe olera, aut pisces, aut id genus aliud præsumunt: deinde adstringentia, (quorum in numero caseus etiam reponitur) quæ dum ipsum firmant ac roborant, deorsum in ventriculi fundum, vbi concoctionis officina est, propellunt, atq; excretionem tãdem incitant: id quod ex veræ medicinæ peritis neminem latere arbitror. Vide Galenum libr. 2. de aliment facult. cap. 22. vbi rationem tradit, cur Rhetori cuidam adstringentibus post alios cibos laxantes sumptis venter fuerit solutus. Huiusce rei meminit etiam Paulus lib. 1. cap. 1. 81. De acido caseo ita scribit Aetius libr. 2. cap. 101. Recens caseus qui ex acido lacte fit, & ob id *ὀξύγαλακτικός* appellatur, omnium optimus censendus est. Nam & in cibo iucundissimus est, & stomacho innoxius præ omnibus aliis caseis existit, minus ægre concoquitur, & minus ægre transit, neque vero valde crassi succi est, quo crimine in communi omnes casei sunt infames. His addit Rhazes, acidum caseam exigua mole ultimo post alios cibos loco ingestum roborare os ventriculi, atque auferre etiam *ἀπορροήν* ac nauseam, quæ ex dulcibus & pinguibus cibis proueniant,

DE MODO EDENDI
& bibendi.

CAPVT XXXIIX.

Inter prandendum sit sate parum, bibendum,
Vt minus egrotet, non inter ferula potes.

Præcipitur in primis hoc loco, vt inter prandendum cœnandumue inuicem modo edatur,

○ **MO**

modo bibatur, id est, inter edendum sapius quidem, sed parum bibatur: neque potus, quem admodum supra quoque capite; 2. dictum est, eousque differatur, dum venter cibo expletus videatur. Deinde vero ut eo tempore, quod inter prandium ac cœnam intercedit, potus, quoad eius fieri potest, euiterur. & maxime si ingestus cibus in ventriculo nondum concoctus fuerit, nisi magna cogente necessitate. Interrumpitur enim & impeditur primo sumpti cibi concoctio, ita ut eum inconcoctum e ventriculo descendere contingat, appetentia cibi in cœna sumendi deiicitur, corpus grauatatur, & ad dispositionem, in qua homo neque sanus neque eger dici solet, adducitur.

Ut vitæ pœnam, de potibû incipe cœnam.

¶ Cœnam à potu inchoandam esse hic adferitur. Sunt qui nunc in modum exponant: Si vis vitare pœnam, id est, infirmitatem, in principio cœnæ bibas prius quam comedas. Sed inepta prorsus ac inualida est hæc expositio. Secundum Medicos enim cœnam à cibo quam potu auspiciari conducibilis est. Neque Angli ipsi, quibus præsens liber dicatus est, eiusmodi morem consuetudinemue seruant. Quacunque enim diei hora bibere voluerint, bolum fere sine frustulum panis præsumunt. Quare quod dicitur, sic intelligendum potius videtur, incipe cœnam à potu, id est, à cibo liquido & concoctu facili. Et hoc est, quod ait Hippocrates in aphorismis libr. 2. aphor. 11. Facilius est impleri potu quam cibo. Atque eius quidem rei hæc assignari potest ratio. Quia si cibus liquidus & concoctu facilis

tilis postremo sumeretur loco, concoctionem eius multo citius, quam crassi aut duri, qui prius ingestus fuerit, perfici cōtingeret. Somnus enim qui cœnam subsequitur, mirum in modum concoctionem adiuvat. Hancque ob causam liquidus cibus, cum ob crassum illum nondum ex toto concoctum ad exitum peruenire nequeat, nimis aduretur: aut certe, si exierit, crassum illum, sed incoctum adhuc secum traheret, periculumque ita ei qui comederit, non vulgare compararet. De recto ciborum ordine nonnihil etiam supra capite 6. diximus. Porro de quaestione hac, Vtrum à potu cœna inchoanda sit, lege Conciliatorem differentia 118.

Post pisces² nux sit, post carnes casei ad sit.
Vnica nux predest, no: et altera, tertia mors est.
Singula post oua, pocula fume nona.

al. Noces.

Tria hoc loco peraguntur. Primus namque versus duo præcepta complectitur. Quorum primum quidem est, vt post esum piscium nuces in casei locum substituuntur. Id quod tribus ferme modis probari solet. Ac primo quidem, propterea quod nuces collectionem phlegmatis (quod ex frequente piscium esu generatur) caliditate ac siccitate sua discutiant & dispergant. Atque hinc sane est, quod in vere, quando nixurum quadragenario ieiunio corpora macerantur, summo statim post alios cibos loco nuces exhibeantur. Deinde etiam quod pisces frigidioris fere humidiorisque sint temperatura, adeoque difficilius ob id ipsum concoquantur, tardius subducantur, & promptissime in ventriculo corrumpantur ac putrescant; Noces vero cum euidenter

Noces post
 p. sces.

○ 2

ex.

excalefaciant atque desiccant, eorum concoctionem adiument, prauitatem corrigant, & ad mediocriter temperamentum perducant. Tertio vero ob eam quoque causam, quod pisces interdum veneni non nihil in se contineant: nuces autem vt copiose admodum ostendimus supra, cap. 15: venenis aduersentur.

Secundum, vt post carniū esum non nuces, sed caseus exhibeatur. Caseus enim praestat, vt cibus ad fundum ventriculi, vbi concoctionis opus potissimum viger, promptius descendat. Quod de eo sane caseo maxime intelligendum est, qui medium locum inter recentem ac veterem sortitus sit.

In secundo deinde versu de triplici agitur nucis: quarum vna quidem prodesse, altera nocere, tertia vero mortem inferre dicitur. Per pristinam autem eam nonnulli intelligunt, quae ob odoris praestantiam Moschata vulgo appellatur. Haec siccat & excalefacit ordine secundo completio, adstringit, oris suauitatem commédatur, & foetentis animae virus commansa abolet, lentiginos in facie emendat, visum acuit, ventriculum & iecur roborat, lienem absumit, vrinam ciet, fluentem aluum sistit, flatu discutit, & frigidis vteri affectibus mirifice prodest. Per alteram accipiunt vel nucem Auellanam, quae λεπτικαδρον, & κάδρον ποτιτικόν Graecis appellatur, vel eam, quae in communi est vsu, & κάδρον βασιλικόν Graece, Latino vero Iuglans dicitur. Harum illam quidem nocere ob id tradiderunt, quod aegre concoquatur, cibus in ventriculo supernatet, vomitus excitet, flatu generet, & largius esitata caput tentet, hanc vero, quod pari modo con-

Qua difficilis, stomacho inutilis, biliosa & tussien-
 ribus inimica sit, capitique dolorem inferat. Ob
 hancque ipsam sane causam, Nuces etiam dici
 à nocendo Grammatici autumant. Graecorum
 quidam κέρυα, quod κερύαχλον id est, capitis
 grauedinem faciant, nominari tradunt. Per ter-
 tiam vero iocose nonnulli nucem interpretan-
 tur balista, quod nimirum repentinam inferat
 mortem. Verum alii nucem intelligunt Metel-
 lam: quippe quae venenum sit, κερύαχλον id est,
 torporem inducens. Quarto enim refrigerat ex-
 cessu, ita vt drachmarum duarum pondere esita-
 ta statim interimar, minore vero mensura tem-
 perantiam faciat. Et hos quidem effectus praestat
 etiam in canibus, quibus necandis aptissima ha-
 betur. Lege Rhaz. in lib. 3. cap. 30. ad Al. Serapio-
 nem de simpl. med. cap. 167. & Auicem. 2. Cano. c.
 508. PORRO vt grati etiam discipuli vicibus
 fungar: Georgii Sturriadz medici etuditione &
 experientia clarissimi, meique olim in re medica
 praeceptoris obseruandiss. de tribus hisce nucis
 bus opinionem huic quoque loco inseram. Isi-
 gitur per nucem hic aliud nihil quam Iuglãdem
 intelligendam adferebat: per vnicam quidem
 paucas numero, quae citra denarium consisterẽt;
 per alteram, quae paulo largiore copia ingereren-
 tur: per tertiam vero quae immoderatissime su-
 merentur.

Secundum hanc igitur interpretationem vni-
 ca nux prodesse dicenda est, vel quod nuces les-
 thalibus aduersentur venenis: vel quod viridium
 ac recentium nuclei decorticati & ante alios ci-
 bos sumpti ventrem leniter subducant, torrefac-
 ti vero aliquantulum, atq; à reliquo cibo com-

o j mans

manducati ciborum in corpus distributionem
adiuuent. Altera nocere, quod nimirum conco-
cta sint difficiles, ac caput immoderatiore vsu
tentent. Tertia vero mortem inferre, quod præ-
ter iam dicta incommoda *δυσπεψία* etiam
ad istum ingestæ modum generent: quæ nisi præ-
cipiti & compendiario auxilio prohibeatur, mor-
tem breui inferat.

Tertio demum versiculo præcipitur, vt post oui
cuiusque recentis atq; mollis esum haustulus &
præcipue vini, sumatur. Eiusque rei duplex fere
adsignatur ratio. Ac prior quidem, quod ouum
recens ac molle succi sit optimi & concoctu fa-
cilis: paruaque mole, vt supra ea. 6. ostendimus,
plurimo corpus reficiat alimento, idque vitello
suo potissimum: vinum autem, quum natura eo
delectetur maxime, præstet vt a mēbris auidius
attrahatur, celeriusq; ita permeet. Posterior ve-
ro, quod ouū tardius descendat per gulam (quæ
Græcis proprio nomine *δυσπεψία* ab *δύω* fero,
& *πέψια*, cibus, quod cibum & potum in ven-
triculum transuebat; Arabibus Meri nuncupa-
tur) vinum autem descensum eius adiuuet.

DE PYRIS.

CAPVT XXXIX.

A De pyro potum, nux est medicina venens.
Fert pyra nostra, pyrus, sine vino sunt pyra virtus.
Si pyra sunt virus, sit maledicta pyrus.
Dum coquitur antidotum pyra sunt sed cruda venenosa.
Cruda grauant stomachum, releuant sed cocta grauantur.
Post pyra da potum, post pomum vade cacatum,
Hic docetur imprimis, vt super pyrorum esu
vis

Tyra,

vinum bibatur idque tum vet^o, tum odoratum;
 atque eius quidem ratio reddita est supra cap. 7.
 Pyra enim sanguinem seroso replent succo, in-
 flationesque colicos cruciatu sulcitant. Vi-
 num ergo cũ calefaciat, tenuet, flatu discutiatur,
 & serosam redundantiam consumat, super ipsis
 conuenientissime bibitur. Deinde Nucem vena-
 no medicinam esse traditur, de quo copiose su-
 pra, capite 13. Secundo ac tertio versu dicitur py-
 ra absq; vino commansa esse virus, hoc est, nec-
 ere humanæ naturæ, cuius ratio iam reddita est.
 Ne quis interim simpliciter, vt de illis quæ ex-
 cessu qualitatum elementorum, quarum mi-
 stione constant, aut propria qualitate, sine for-
 ma (vt vocant) occulta venena esse noscuntur, ita
 de pyris quoque suspicetur. Sic enim commansa
 perniciem subinde vel noxam aliquam infers-
 rent ac proinde arbor ea ferens merito detesta-
 bilis esset, adeoque ob id ipsum excindenda, at-
 que in ignem coniicienda. Quarto versu innui-
 tur, pyra recentia & cruda esse venenum, id est,
 nocere humanæ naturæ. Nam extra hoc quod
 sanguinem seroso atq; ebulliente replent succo,
 inflationes & colicos cruciatu excitat, phlegma-
 ta etiam ac scabiem generant. Cocta vero contra
διυτιδου id est remedium præstant, perinde atq;
 illa paulo ante præstare diximus, quæ cum vino
 manderentur. Atque hæc sane vltimo post alios
 cibos loco sumenda potissimum sunt: ita nan-
 que excrementorum subductionem adiuuant,
 Quinto versu docetur, crudorum pyrorum esum
 grauem esse stomacho. Ipsam enim non à conco-
 ctionis tantum opere distrahit, sed flatib. etiam
 distendit, Cocta vero è contrario grauatum

stomachum leuant & reficiunt, inque suum præ-
 stinum vigorem restituunt. Vltimo tandem ves-
 su hoc in primis præcipitur, vt vinum super py-
 rorum esu bibatur: cuius quidem ratio iam red-
 dita est. Deinde, vt à pomorum esu aliis subdu-
 catur: quam rem Galenus libro 2. cap. 21. de ali-
 ment. facult. sic scribens confirmat: Poma acida
 cum succum crassam in vêtre inuenerint, ipsum
 incidunt, ac deorsum subducunt, ob idque deie-
 ctiones humectant. Quod si ventrem purum in-
 uenerint, ipsum magis fistunt. Porro succus dul-
 cis cum sine acrimonia & crassitie, hoc est, solus
 plane fuerit, celerius, quantum in ipso est, distri-
 buitur. Quod si acrimoniam aut crassitiem ha-
 buerit, citius subducitur. Eadem habet Oribasi-
 us libro 4. Synopses ad Eustathium filium ca-
 pite 69. & Auicenna 2. Cano cap. 569. Quinetiam
 hæc adligari potest ratio, nempe quod poma
 statim in ventriculo excitent, & tunc vero per a-
 num deinde facile emittantur.

DE CERASI.

CAPVT XL.

*Si cerasum comedas, tibi confecto grandia dona:
 Expurgat stomachum, nucleos lapidem tibi tollit,
 Hinc mebor toto corpore sanguis tibi est.*

*Cerasorum
 comoda.*

Tria ex cerasorum esu comoda hoc loco res-
 censentur: ac primum quidem, quod stomachum
 expurgant: idque de illis potissimum intelligen-
 dum, quæ vna cum nucleis manduntur. Ad
 eam namque modum (vt nonnullis placet) inges-
 ta abstergent & emundant. Secundum quod nu-
 clei eorum, cum inde expressus succus siue lac-
 sumitur, peculiari quadam proprietate lapidem

non in renibus tantum, sed in vesica quoque
 frangant & expellant. *Tertium* vero, quod quæ
 ipsorum velut caro est, optimum generet sanguinem,
 corroboret & impinguet. Et hoc certe
 experientia testatur & demonstrat ratio. Siqui-
 dem in passeribus, qui cerasis plurimum dele-
 scuntur, eo ipso tempore quo hæc matura sunt,
 iecuscula non paulo maiora quam alias reperis-
 untur. Vnde hepar frequentiore cerasorum vsu
 augeri ac roborari certo colligitur. Sed hic no-
 tandum, quod duplicia sint cerasa, crassa nimi-
 rum & parua: ac crassa rursus duplicia, nempe
 dulcia & pontica siue acerba. Dulcia omnia &
 parua insalubriora sunt, facile corrumpuntur, &
 lumbricos in corpore generant. Crassa pontica
 quoque duplicia inueniuntur. Quædam enim pe-
 diculo constant longiore, bacca etiamnum cati-
 oris crassiore, gustu acerbo & admodum acido,
 colore perpetuo rufescente, nec vnquam in atræ
 vergente: Italis verò dicuntur. Hæc tenera adeo
 & fragilia sunt, vt nisi sub arbore sua comedan-
 tur, facile gestatu collidantur & marcescant. Qua-
 re non nisi recentia, atque in principio tantum
 mensa sumenda sunt. Ab ærgendi stomachi &
 edendæ appetentiæ vi prædita sunt. Alia denique
 crassa, nigra, & maxime omnium pontica sunt,
 quæ in compluribus Italiae locis Marasche vul-
 go nuncupantur, à sapore sic dicta, quod non in-
 iacundi amaroris tantillum respiciant. Ea sum-
 mo post alios cibos loco edendæ sunt, ita vt os
 ventriculi ponticitate sua claudant: quo clausæ
 concoctio & melius & citius peragitur. Galenus
 faciens cerasorum omnis generis mentionem,
 libr. 7. simpl. medic. capit. 19. scribit in hunc mo-
 dum,

O s dum,

dum: Cerasus arbor fructus fert non paris adfir-
 ctionis in omnibus particulatim plantis partici-
 pem Nam & in harum, sicut etiam malorū gra-
 natorum & malorum, quibusdam austera qualitas,
 in quibusdam vero dulcis, in nonnullis au-
 tem acida exuperat. Quinetiam ipsorum dulciū
 quæ nondum cocta sunt, ac natura quædam ad-
 modum sunt acerba, quædam similiter moris as-
 cida. Sed in moris immaturis acida qualitas acerbam
 exuperat, in cerasis non semper. Ergo quæ
 dulciora sunt, magis quæ in intestinis sunt sub-
 ducunt, sed minus grata stomacho sunt. Contra
 austera. Quæcunque vero acida sunt, ea pituitosis
 excrementosisq; stomachis sunt apta. Siquidem
 austeris magis desiccant, & non nihil etiam inci-
 dunt. Porro ipsius arboris gummi communem
 omnibus viscosis & mordacitatis expectib. me-
 dicaminibus facultatem obtinet, quæ & ad ar-
 terias exasperatas accommodata est. Proprie au-
 tem, siquidem, quod quidam subscribunt, verū
 est, calculis vexatos adiuvat. Nam sic illi tenuiū
 partium inesset facultas quædam. Hæc ille. Plu-
 ra Dioscorides libro 1. cap. 126. Plinius li. 15. c. 25.
 & Simeon Sethi in Syntagmat.

DE PRVNIS.

CAPVT XLI.

F*Rigida sunt, laxant, multum prosunt tibi pruna.*
 Dux prunorum facultates hic referuntur.
 Ac prior quidem, quod corpus mediocriter res-
 frigerent. Dulcia enim (quemadmodum libro 2.
 de medicaminibus simpl. purgantibus bened.
 capite 19. à Mesue scribitur) calido frigido sunt
 temperata, aut paulo frigidiora humida ordine
 secun-